

21'İNCİ YÜZYILDA GÜVENLİK ALANININ
YENİ SİVİL AKTÖRLERİ:
ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLER VE KONTRATÇI FİRMALAR

Yazar : Sait YILMAZ*

Öz

Özel Askeri Şirketler (ÖAŞ) veya Kontratçı Firmalar (KF); bir askeri kuvvet için lojistik, insan gücü ve diğer hizmetler sunan şirketler olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu şirketler geniş bir güvenlik yelpazesinde çok çeşitli resmi ve özel müşteriler için hizmet vermekte ve gittikçe yaygınlaşmaktadırlar. 11 Eylül sonrasında ABD'nin "terörizm"e ve "serseri devletler"e açtığı savaş, özel askeri şirketler için de bir dönüm noktası olmuş ve özel askeri şirketlere olan talebi önemli ölçüde artmıştır. Irak harekâtında, dünya kamuoyu Amerika ve İngiliz askerlerini izlerken, özel askeri şirketler sessizce ve verimli bir şekilde çalışmaya devam etmektedir. Türkiye'nin de ÖAŞ/KF'lardan faydalanmak için geniş bir fonksiyon sahası bulunmaktadır. Söz konusu istifade silahlı kuvvetlerin insan gücünü ve kaynaklarını daha etkin kullanması açısından önemli bir fayda sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şirket, Güvenlik, Savunma, Lojistik, İstihbarat.

Abstract :

The Private Military Companies (PMCs) and the Contracting Firms (CFs) are defined as the incorporations to provide logistics, manpower and other services for the military. Those incorporations serve for the various public and private customers in a wide security arena and become increasingly widespread. Post-September 11th era has been milestone for these incorporations in course of the war waged by the U.S. to terrorism and rouge states and has overlapped the demand for these incorporations in a great pace. In Iraq operation, while the world has been watching U.S. and British soldiers, they manage the

---

* Yrd.Doç.Dr.Sait YILMAZ, Beykent Üniversitesi Öğretim Üyesi, BÜSAM Müdürü, Taksim Kampüsü, Sıraselviler Cad. No.111, Taksim / İSTANBUL

missions they committed silently and effectively. Turkey also has a great functional field to make use of the PMCs/CFs. That will ensure tremendous contribution for the armed forces in terms of effective use of the manpower and other resources.

Key Words: Company, Security, Defense, Logistics, Intelligence.

1. Özel Askeri Şirket ve Kontratçı Firma Kavramı ve Gelişimi:

Özel Askeri Şirket (ÖAŞ¹) veya Kontratçı Firmalar²; bir askeri kuvvet için lojistik, insan gücü ve diğer hizmetler sunan şirketler olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası hukukta ÖAŞ'ler ile ilgili bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, Kontratçı Firmalar, harekât alanında askeri bir güce eşlik eden yetkili siviller kapsamında olduğundan 1949 Cenevre Konvansiyonu'na göre askeri bir saldırının hedefi olamazlar³. Bu nedenle, askeri bir harekâta doğrudan destek veremezler. Ancak bu durum, muharip Özel Kuvvetler kiralayan askeri şirketler için geçerli değildir.

ÖAŞ'lerin ortaya çıkışı yeni değildir. 1950 ve 1960'larda İngiliz şirketleri Ortadoğu ve Afrika'da faaliyet gösterdiler. 1960'lardan başlayarak Soğuk Savaş boyunca ise Amerika'nın kontrat yaptığı şirketler Vietnam ve Orta Amerika'da kirli sayılabilecek ve pek yasal olmayan işlerin içinde bulundular. Paralı askerlerden farklı olarak, özel askeri şirketler yasal bir yapıya sahiptirler.⁴ Müşterileri ile sözleşme yoluyla ilişki kurarlar ve uluslararası piyasa dâhilinde birbirleriyle rekabet ederler. Yasa gereği kendi ülkelerine en azından kayıtlı olmaları gerekir ve yabancılarla sözleşme yapmak için alınacak lisanslar yoluyla kendi devletlerine karşı yükümlülükleri vardır⁵. Özel askeri şirketler çalışanlarına yılda 115 bin dolara kadar ücret önermektedir.

---

¹ Özel Askeri Şirket: Private Military Company (PMC).

² Kontratçı Firma: Contracting Firm.

³ "Private Military Contractors", *Atlantic Monthly*, Vol. 294 Issue 2, September 2004, 39.

⁴ Barry Yeoman, Michael Scherer, Louis Neaver, "Dirty Warriors", *Mother Jones*, Vol. 29 Issue 6, Kasım/Aralık 2004, 30.

⁵ Peter W. Singer, "Corporate Warriors: The Rise and Ramifications of The Privatized Military Industry", *International Security*, Vol. 26, No.3, 2001/2002, 8.

Özel Askeri Şirketler, geniş bir güvenlik yelpazesinde çok çeşitli resmi ve özel müşteriler için hizmet vermekte ve gittikçe yaygınlaşmaktadırlar.⁶ ICIJ⁷'in yaklaşık olarak iki yıllık bir araştırma sonucu elde ettiği verilere göre, dünyada 90'a yakın özel askeri şirket bulunmakta ve bunlar 110 ülkede faaliyet göstermektedir.⁸ Bu şirketlerin içinde yer aldığı sektör için yıllık 100 milyar dolarlık bir Pazar potansiyelinden söz edilmektedir. Global pazardaki yerleri 1990'da 55.6 milyar dolar iken 2010'da 202 milyar dolara çıkması beklenmektedir. Pek çoğu web siteleri, düzenledikleri faaliyetler ve konferanslar ile tanıtımlarını sağlamaktadır. Kendilerini dünya genelindeki güvenlik sorunlarının halledilmesinde esnek bir vasıta olarak sunmaktadırlar.

Özel askeri şirketlerin artış nedenlerinden biri de, teknolojinin getirdiği yeniliklerin sivil kapsamlı savaşlar için de kullanılma avantajıdır. Artık bir bilgisayar ünitesi aracılığı ile bilgisayar virüsleri kullanarak bir savaşçının savaşması mümkün olacağından, devletlerin ulusal güvenlik hizmetlerini özel şirketlere devretme yoluna gitme olasılığı doğmuştur. Örneğin ABD ve Batı Avrupa'da özel istihbarat şirketleri giderek çoğalmaktadır.⁹

Özel askeri şirketler, paralı asker ticaretinin "evrim geçirmiş, globalleşmiş ve şirketleşmiş" modelini temsil etmektedir¹⁰. Devletlerin özel jandarmalığından, örtülü operasyonlarına, bir devletin başka topraklardaki faaliyetlerine, ticari şirketlerin çıkarlarının muhafızlığından mafya ve terör örgütleriyle dirsek temasına kadar, geniş bir yelpazede faaliyette bulunmaktadırlar. Bir ulusa ait sınırlar içinde çok kısa sürelerde yüzlerce asker toplayan, ajan yetiştiren bu şirketler çeşitli ülkelerin kirli işleri içinde önemli bir vasıta rolü oynamaktadırlar.¹¹

---

⁶ Filiz Çulha, *Yeni Savaşların Gizli Yüzü: Özel Askeri Şirketler*, Web Sitesi: www.bagimsizsosyalbilimciler.org/Yazilar_HSB Haziran 2004.

⁷ ICIJ: International Consortium of Investigate Journalists.

⁸ The International Consortium of Investigate Journalists, "Privatizing Combat, The New Order", *The Center For Integrity*, Web sitesi: www.publicintegrity.org/wow/bio.aspx.html.

⁹ İsmail Dindar, *İstihbarat Savaşları*, IQ Kültür ve Sanat Yayıncılık, Ankara, 2004, 387.

¹⁰ Peter W. Singer, "The Dogs of War Go Corporate", www.brookings.edu/views/op-ed/fellows.

¹¹ Umur Talu, "Yeni Lejyonerler (2) Bazen Jandarma, Bazen Mafya", *Milliyet*, 31 Ocak 2001.

Bu şirketler çoğu zaman danışman şirket olarak da kullanılmaktadır. ABD ve İngiltere Savunma Bakanlığı ile yaptıkları anlaşmalar onlara yasal bir statü kazandırdığı gibi aynı zamanda onların faaliyetlerini görünmez kılmakta ve diğer bir deyimle örtmektedir. İngiliz ve ABD üslerinin bulunduğu yerlerde bu şirketlerle üsler arasında özel bakım, yapım ve benzeri çalışmalar yapmaktadırlar. Irak'ta ABD askerleri arasında meydana gelen işkence olaylarının bir ucu "istihbarat sorgulaması" için uzman olan özel askeri şirketlere de dayandırılmıştır. Mensupları, emekli ya da ordudan ayrılmış askerler olan bu şirketler aynı zamanda, çokuluslu şirketlere de hizmet vermektedir. ÖAŞ'lerin en sık görüldükleri yerler Latin Amerika, Orta Doğu, Asya ve Afrika kıtasıdır. Özel askeri şirketlerin hepside çokuluslu yapıda, üstelik "gizliliğe riayet" prensibine sıkı sıkıya bağlıdır.

2002 yılında İngiliz hükümeti (Foreign and Commonwealth Office) tarafından yayımlanan "Özel Askeri Şirketler: Düzenleme için Seçenekler" başlıklı bir rapor; özel askeri şirketlerin düşük yoğunluklu çatışmalarda yardım sağlayabileceğini ve denetimsiz çalıştırmaktansa, süratle bir düzenleme yapmayı ihtiyacını açıklamaktaydı.¹² Rapor, aynı zamanda dünya üzerinde özel askeri şirketlerin "büyük askeri anonim şirketler" haline geldiğini ve "görünürde büyük sorunlara neden olmadan" yirmi yıldır etkili bir şekilde lisans altına alındığını ifade etmektedir.

BM Genel Sekreteri Kofi Annan, 1998'te Ruanda'daki iç savaş sırasında, "teröristleri mültecilerden ayırmak için" özel bir şirketi görevlendirmeyi düşündüğünü ancak o dönemde "dünyanın barışın özelleşmesine hazır olmadığı"ni söylemişti¹³. Bugün dünyanın barışın özelleşmesine değil "savaşın özelleşmesi"ne hazır hale geldiğini

---

¹² Laura Peterson and Philip Van Niekerk, "Privatizing Combat-The New World Order", Center For Public Integrity, Aralık 2002, 258.

¹³ Stephen Fidler and Thomas Catan, "With Armed Forces Stretched, Governments Face Hard Lobbying", *Financial Times*, 24 Temmuz 2003.

söyleyebiliriz. Irak Savaşı, güvenlik konusunda çalışan birçok uzmana göre, “özelleşen savaş”ın en yüksek noktasını temsil etmektedir.¹⁴

Birleşmiş Milletler verilerine bakınca paralı askerlerin önemli bir bölümünün Güney Afrikalı olduğu görülmektedir. Güney Afrika'dan sonra en çok paralı asker gönderen ülkelerse ABD ve İngiltere'dir. Bunun dışında Avustralya, Nepal ve Fiji askerleri, Kolombiya ve Cezayir'deki iç savaşlara katılanlar, Çeçen savaşında yer alan Ruslar, Irak'ta özel şirketler için çalışan Fransız ve Belçikalı eski paraşütçüler de bu gruba girmektedir.

2. ÖAŞ'lerin Fonksiyonları ve Örtülü Faaliyetleri:

Varlığı ve faaliyetleri gerektiğinde inkâr edilebilen özel ordular, örtülü operasyonların önemli unsurlarındandır. Dış ilişkiler söz konusu olduğunda, bu orduların dünya politikasına etkileri, savaşan devlet dışı grupların sayısını artırmak, şiddet metotlarının ve teknolojilerinin yayılmasına vesile olmak, yeni gizli güç kaynaklarının oluşmasını sağlamak veya (özellikle az gelişmiş ülkeler içerisinde) baskıcı devletlerin çıkmasına neden olmaktır.¹⁵

Özellikle üçüncü dünya ülkelerinde karanlık tablolar yaratmada uzman olan özel askeri şirketler, aynı zamanda küreselleşme rüzgârlarının altında bir taraftan savunma ve çatışmaların özelleştirilmesini dayatırlarken, diğer taraftan da paralı askerlik piyasası yaratmak gibi bir fonksiyon üstlenmektedirler. Çoğu zaman piyasayı yaratan çatışmaların her tarafında yer alarak kendilerine olan talebi kendileri yaratmaktadırlar. Örneğin uyuşturucuyla mücadele eden bir hükümet “özel askerler”e başvurabilirken, uyuşturucu patronları da askeri eğitim ve operasyon maksadıyla “özel asker” istihdam etmektedir.

---

¹⁴ Peter W. Singer, “Private Military Firms in Today's Wars”, *Fresh Air*, www.globalresearch.ca, 24 Temmuz 2003.

¹⁵ John Jacob Nutter, *CIA'nın Karanlık Operasyonları: Örtülü Operasyonlar, Dış Politika ve Demokrasi*, Güncel Yayıncılık, Çev.: Ahmet saraçoğlu, İstanbul, Eylül 2005, 387.

Haiti'de sözde iç çatışma ile devrilen, Devlet Başkanı Jean-Bertrand Aristide, Amerikalı silahlı kişilerin kendisini ülkesini terk etmeye zorladığını şu sözlerle açıklamıştı; "Beyaz Amerikalılar, beyaz askerler. Gece geldiler. Çok fazlaydılar. Ülkemi terk etmezsem öldüreceklerini söylüyorlardı. Beni silah zoruyla kaçırdılar. Bunu modern bir darbe, modern bir insan kaçırma olarak nitelendiriyorum. Nereye gideceğimi bilmeden bir Amerikan uçağında yirmi saat geçirmek zorunda kaldım".¹⁶ Aristide, darbe ve kaçırma olayında ABD'ye yardım ettiği için Fransa'yı da suçlamıştı.

Özel askeri şirketlerin ne kadar yaygınlaştıklarını gösteren şu sözlerde dikkat çekicidir; "Üniforma giymiyorlar, fakat takım elbise, beyaz önlük veya mavi tulum giyiyorlar. Sattıkları ürün ise orduların vurma gücünü yükseltmeye yönelik. İşleri savaşla. Özel askeri şirketler gittikçe daha fazla askerin işini üstleniyorlar. Birleşmiş Milletlerin artan harekât sayısı, uyuşturucu ticaretine karşı mücadele, büyük doğa facialarında askeri yardım, savaş kurbanlarına insani yardım ve son olarak uluslararası teröre karşı mücadele; tüm bunlar özel askeri şirketlere büyümekte olan bir pazar sunmaktadır"¹⁷.

Özel askeri şirketlerden bazıları ABD yönetiminin çeşitli birimleriyle, bazıları başka bir devletle işbirliği yanında "ilginç ekonomik bağlantılar"a girmişlerdir. Özel asker, silah, koruma karşılığında yoksul ülkelerle yaptıkları anlaşmalar ile genellikle maden, petrol, elmas imtiyazları elde etmişlerdir.¹⁸ Birçoğu ya holding şemsiyeleriyle ya da ortaklıklar kapsamında petrol ve enerji şirketleriyle ilişki içindedir. Kadrolarında, ABD, İngiliz, Güney Afrika subaylarının yanı sıra, Sırp ya da Rus ordusundan ayrılmış askerler de bulunmaktadır.

Özel askeri şirketlerin görevleri arasında; özel şahısları ve şirketleri korumaktan, yabancı orduların askeri olarak desteklenmesine,

¹⁶ İbrahim Karagül, "Gizemli Uçak", *Yeni Şafak*, 11 Mart 2004.

¹⁷ Herbert Wulf, "Geleceği Olan Bir Pazar: Savaş", *Süddeutsche Zeitung*, 06 Şubat 2003, Çev. M.Coşkun, 258.

¹⁸ Mustafa Çınkı, *Rant Lordları*, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara, 2004, 259-260.

askeri üslerin lojistik yönetimine, BM örgütleri için nakliyata, aktif savaşa, karmaşık teknoloji temininden satılmış elitlerin haklarını korumaya kadar varan kirli işler bulunduğu izlenmektedir. Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, NGO'lar gibi kuruluşlarda bu özel ordulardan hizmet almaktadır. Örneğin bu kuruluşlar Mozambik, Sudan, Kenya ve diğer ülkelerde 1980-1990 yılları arasında İngiltere merkezli "Defence Systems Ltd." adlı özel askeri şirketten güvenlik ve eğitim gibi hizmetler aldılar.

Diğer bir örnek olan MPRI, 19 uluslararası planda pek çok ülkede (Ukrayna, Tayvan, Nijerya, Kolombiya, Makedonya, Azerbaycan, Ermenistan, Suudi Arabistan Güney Afrika Kenya, Yeni Gine, Gana, Senegal) Amerikan hükümetinden aldığı izne dayalı olarak çok uluslu şirketlere, ABD ve ABD'ye bağlı servislere hizmet sağlamaktadır. MPRI; özellikle yeni ortaya çıkan devletler, bu devletlerin demokrasiye geçiş programlarını, uzun vadeli yönetim programlarını, bu ülkelerin ordularının eğitim ve donatımını sağlamakta, devletler arasındaki çatışma bölgelerinde tedarik ve savunma bölümleriyle faaliyet göstermektedir. Şirket, yukarıda sayılan faaliyetlerini halen Afrika, Asya ve Orta Doğu'da yürütmektedir.

Dünyaya en fazla yayılan özel askeri şirketlerden birisi olan Dyncorp; Kosova, Bosna, Doğu Timor, Katar, Kuveyt, Bolivya, Kolombiya, Peru, Haiti, Birleşik Arap Emirlikleri, Ruanda gibi ülkelerde bazen ordulara bazen polis güçlerine hizmet vermekte, uçak bakımından, meteorolojiye, narkotikten asker eğitime, bilgisayar sistemleri uzmanlığına, sistem satışına kadar uzanan geniş bir yelpazede faaliyet göstermektedir.

DynCorp'un ABD'nin Katar'daki ordu üssü için güvenlik koruma hizmeti sağlamak işi için imzaladığı sözleşmede, çalışanlarına öldürücü kuvvet kullanma lisansı ve gizli bilgilere ulaşım hakkı verilmiştir. Özel faaliyet alanlarından biri de kadın ve çocuk ticaretidir. Birçok kaynağa göre CIA'nın "pis işler taşeronu" olarak adlandırılan

---

¹⁹ MPRI: Military Professional Resources Inc.

DynCorp'un üst düzey devlet içi ilişkilerden faydalanarak kara para aklama ve dolandırıcılık dâhil olmak üzere yasadışı işlerin içinde olduğunu söylenmektedir.

ICI,²⁰ 1998'de Amerikan halkının bilgisi dışında ve medyada az ilgi gören bir Afrika savaşında askeri varlık gösteriyordu. Sierra Leone'deki operasyona ABD desteği, kara, hava ya da deniz kuvvetlerinin seçkin bir birimi tarafından değil, kısmen ABD Özel Güç ajanları tarafından yönetilen ICI tarafından verilmekteydi.²¹ ICI'nın Sierra Leone'deki rolü Nijeryalı birliklere ulaşım, tıbbi yardım ve çatışma alanını boşaltma gibi hizmetler sağlamaktı. ICI, Dışişleri Bakanlığı'nun, konvansiyonel ABD güçleri için çok riskli veya kötü olan tehlikeli bölgelere göndermek için anlaştığı birçok firmadan biridir. Haiti ve Liberya'daki çatışmalarda aktif çok rol oynamıştır.

Florida'daki AirScan şirketi kendi faaliyet alanını; "Gece-gündüz operasyonel güvenlik... Çok sayıda görev sahasında çok çeşitli müşterilere özel danışmanlık ve hava kontrolü de dâhil, operasyon hizmetleri" olarak tanımlamaktadır. Bu şirketin müşterileri arasında ABD yönetimi olduğu gibi, büyük petrol şirketleri de bulunmaktadır.²² Hava kontrol hizmetleri; casus uçak olarak tanımlanan insansız ya da özel olarak donatılmış küçük uçaklar vasıtasıyla verilmektedir.

Sonuç olarak, özel askeri şirketlerin verdiği hizmetler arasında; doğal kaynaklar ve bunların işletilmesi konularında koruma hava trafik kontrolü, amfibi harekât, ordu idaresi, otomasyon, patlayıcılar, kimyasal-biyolojik silahlar, hava desteği, denetim, bilgisayarlar ve eğitimi buna bağlı olarak bilgisayarlı ve elektronik operasyonlar, kriz yönetimi, uluslararası terörizm, diplomasi, mühendislik hizmetleri, doktrin geliştirme, dışişleri, alan denetimleri, silah satışı, planlama, malzeme geliştirme, satın alma, tedarik, operasyon planlama, tıbbi servis, savunma ve saldırı füze sistemleri, iletişim, nükleer operasyonlar, pilotluk eğitimi (jet, helikopter, çok motorlu uçaklar), keşif, güvenlik

---

²⁰ ICI: International Charter Incorporated Of Oregon.

²¹ Laura Peterson ve Philip Van Niekerk : a.g.e., 2002, 275.

²² Umur Talu, "Yeni Lejyonerler", *Milliyet*, 30 Ocak 2001.

(bilgi sistemleri ve fiziki güvenlik), güvenlik yardımı, denizaltı opsiyonel savunma ve saldırı, silah kontrolü, ulaşım ve ulaşım kontrolü ve daha birçok konudan oluşan faaliyet alanları yer almaktadır. Tanınmış Özel Askeri Şirketler ve Faaliyetleri EK'tedir.

3. ABD Ordusu ve Özel Askeri Şirketler ile İlişkileri:

ABD Savunma Bakanlığı, orduyu küçültüp daha etkili bir yapıya kavuşturmak için 1990'larda harekete geçti. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle 2.1 milyon olan asker sayısı 1.4 milyona düşürüldü. Bosna ve Kosova'da barışın sağlanmasında asker açığı ortaya çıkınca, soruna özel askeri şirketlerle çözüm bulundu. Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra küçülen ABD ordusu, ortaya yeni çıkan bölgesel ve etnik çatışmalara müdahale, insani yardım operasyonları, narkotikle mücadele ve karşı-terör faaliyetleri gibi görevler için uygun şekilde organize edilmemişti. Daha az personel ile bu tür işleri yerine getirmek için özel askeri şirket pazarına yönelindi.

1990'lı yıllarda ABD ÖAŞ'leri 42 ülkede askeri eğitim verdiler. Bunlar arasında aşağıdaki örnekler verilebilir;

- Macaristan, ordusunun NATO standartlarına uygun olarak yeniden yapılanması için Cubic'i kiraladı.
- Hırvatlar ve Boşnaklar, ordularının profesyonelleşmesi, eğitimi ve teçhiz edilmesi için MPRI ile anlaşmalar.
- Kolombiya, uyuşturucu ile savaş için MPRI, Dyncorp ve diğer ÖAŞ'leri kiraladı.
- Afrika'daki askeri eğitim faaliyetleri için çeşitli ülkeler SAIC, MPRI, DFI International, Logicon ve diğer bazı ÖAŞ'ler ile kontrat yaptı.

Özel şirket alanındaki büyük gelişme Baba Bush'un Körfez Savaşı'ndan sonraki dönemde teşviki ile başladı. O dönemde Savunma Bakanlığı sekreteri olan Dick Cheney, Halliburton'un yan kuruluşu olan

Brown & Root Services adlı şirkete yaklaşık 9 milyon dolarlık bir araştırma görevi vererek, özel şirketlerin muharebe sahasında Amerikan askerini nasıl destekleyebileceğini incelemesini istedi²³. Daha sonra Halliburton'a dönen Cheney, şirketi için 2,5 milyar dolarlık askeri üs çalıştırma ve bazı gizli yerlerde üs inşa etme gibi Ordu Lojistik Sivil Takviye Planı kapsamında projeler aldı. Halliburton, Irak Savaşı öncesi Saddam'ın yakabileceği petrol kuyularının söndürülmesi işini de aldı.²⁴

ÖAŞ'lerin Körfez savaşındaki katkıları yemek hizmetlerinden güvenlik cihazları teminine kadar pek çok alana yayıldı. Katar'daki ABD üssü özel şirket tarafından sağlanan silahlı korumalar ile korunuyordu. Kuveyt'teki Doha kampında askerlere gerçek mühimmat ile eğitim verdiler. ABD ordusunu Irak'ı işgali sırasında kuvvet çarpanı olan B-2 bombardıman uçakları, F-117 Stealth Fighter, Apaçi helikopterleri, KC-10 yakıt uçakları, U-2 keşif uçakları ve insansız Global Hawk keşif birimleri özel savunma şirketlerinin ürünü idi.

ABD'de yapılan bir araştırma 1994 yılından beri, ABD'de üslenen Uluslararası Araştırmacı Gazeteciler Konsorsiyumu'nun tanımladığı 24 Özel Askeri Şirketten 12'sinin ABD Savunma Bakanlığı ile 3061 anlaşma yaptığını göstermektedir. Bu anlaşmalara 300 milyar dolardan fazla ödendiği değerlendirilmektedir. Söz konusu anlaşmaların 2700'ünden fazlası, sadece şirketle (Kellogg Brown ve Root ve Booz Allen Hamilton ile) yapılmıştır; ABD Savunma Bakanlığı'nın sağladığı bilginin sınırlılığı ve bazı büyük şirketlerce sunulan hizmetlerin genişliği bu anlaşmaların kapsamını tam olarak belirlemeyi imkânsız kılmaktadır.²⁵

Pentagona göre, özel askeri şirketler ya da kontratçı firmaların yaptığı işler; maliyeti azaltıyor, ordunun sahip olmadığı nitelikler için özel sektörden yararlanmaya imkân sağlıyor ve ordunun temel görevi olan ülkenin korunmasına odaklanmasını sağlıyor. ABD, özel sektörün

---

²³ The International Consortium of Investigate Journalists: "Privatizing Combat , The New Order", The Center For Integrity, Web sitesi: www.publicintegrity.org/wow/bio.aspx.html, 2-5.

²⁴ Web sitesi :www.nyse.com/about/listed/lcddata.html?ticker=HAL, Halliburton Energy Services.

²⁵ Laura Peterson ve Philip Van Niekerk : a.g.e., 2002, 257.

yürüttüğü teknolojik buluşların orduyu yeni tehditlere ve savaşlara daha iyi hazırlayabileceğini düşünmektedir.

Özel askeri şirketlerin rolünün daha da genişletilmesi hamlesi 1999'da başladı. ABD hükümeti lojistik destek, tesis güvenliği, yabancı ordu eğitimi, izleme görevleri ve diğer fonksiyonlar için özel askeri şirketlerle kontratlar yapmaya başladı.

11 Eylül sonrasında ABD'nin "terörizm"e ve "serseri devletler"e açtığı savaş, özel askeri şirketler için de bir dönüm noktası oldu. 11 Eylül saldırılarının küresel düzeyde ABD askeri faaliyetlerini artırması ile özel şirketlere olan talebi de önemli ölçüde artırdı. BM'nin gücünü yitirdiği ve uluslararası hukukun geçersizleştiği bir dönemde, tamamen "kâr" amacı ile çalışan özel askeri şirketler geniş bir hareket alanı buldular. Özellikle terör ile savaş kapsamında ABD Savunma Bakanlığı, artan bir şekilde deniz aşırı faaliyetleri için ÖAŞ'lere başvurmaktadır.

Bush yönetiminin terörizm ile savaş konsepti ABD ordusunun diğer ülkelerdeki orduları eğitim ve diğer örtülü görevler için üniformasız personel kullanma gayretini artmıştır. Örneğin, hâlihazırda Afganistan'daki Taliban sonrası askeri gücün eğitimi de ÖAŞ'lere verilmiştir. Özel askeri şirketler Afganistan'da Karzai'ye koruma personeli sağlamaktan Guantanamo'da toplama kampı inşa etmeye kadar pek çok iş aldılar.²⁶ Kolombiya'da uyuşturucu ekimini kontrol için uçak ve helikopter pilotu temin ettiler. 2001 yılında uyuşturucu ile mücadele kapsamında uçan bir CIA uçağını Peru ordusunun yanlışlıkla düşürmesi ise skandal olarak basına yansımıştır.

ABD anavatanını korumak için oluşturulan Kuzey Komutanlığı'nın herhangi bir saldırıya karşı gerekli reaksiyonu koordine edecek istihbarat ve muhabere sistemleri de özel askeri şirketlere verildi. Özel askeri şirketler ABD Savunma Bakanlığı'ndan izin alarak yabancı ülkelerle anlaşmalar yapmaya devam etmektedir. Nijerya, Tayvan ve Ekvator Ginesi orduları bu şirketler tarafından eğitildi. Ancak Cenevre Konvansiyonu'nun paralı asker kullanımını

²⁶ Web sitesi: www.motherjones.com/news/feature/2003/05/ma_365_01.html, 3 Mayıs 2005.

yasaklaması nedeni ile özel askeri şirketler kendilerinden uzak yerlerde silahlı asker kiralama konusunda dikkatli davranmaktadır.

4. Irak Savaşı'nda Özel Askeri Şirketlerin ve Kontratçı Firmaların Faaliyetleri:

Irak harekâtında, dünya kamuoyu Amerika ve İngiliz askerlerini izlerken, özel askeri şirketler sessizce ve verimli bir şekilde çalışmaya devam etmişlerdir. Özellikle en çok ihtiyaç duyulan ve sözde güvenlik sağlayacak olan askerler için güvenlik sorununun en çok yaşandığı lojistik hizmet alanına yoğunlaşmış bulunmuşlardır.²⁷ Son teknolojik silahların bakım ve tamirati gibi görevler yanında istihbarat ve moralleri yüksek tutmak için psikolojik görevler de üstlenmişlerdir.

ABD askeri fonksiyonları için ÖAŞ kullanımı kontratları Savunma Bakanlığı Federal Tedarik Yönergesi (DFARS²⁸)'ne göre yapılmaktadır. Bechtel ve Halliburton gibi yönetime yakın Amerikan firmaları çeşitli ülkelerde yürütülen büyük ölçekli yeniden yapılanma sözleşmeleri imzalamada daha şanslı olmuşlardır. ABD tarafından Irak Genel Valiliğine atanan Paul Bremer, Temmuz 2003'de yaptığı bir açıklamada, ülkeyi yeniden inşa etmenin üç yıl alacağını ve maliyetinin 100 milyar doları bulacağını belirtmişti.²⁹

Pentagon tarafından hazırlatılan ve 2003'ün Temmuz ayında basına yansıyan rapora göre, Washington'da kurulmuş bir "think-thank" olan Center For Strategic and International Studies'in örgütlediği bir uzman grup Irak'taki yeniden yapılanmanın esaslarını belirledi. Rapor, savaş sonrasında koalisyon güçlerinin ve yeni yönetimin başarı sağlama olanağının ortadan kalktığını ve ABD ordusu ile sivil yönetimin acil bir eylem planının gerçekleştirilmesinin şart olduğunu belirtiyordu.

---

²⁷ Renae Merle, "More Civilians Accompanying U.S. Military; Pentagon Is Giving More Duties to Contractors", *The Washington Post*, 22 Ocak 2003.

²⁸ DFARS: The Federal Acquisitions Regulation and a Defense Department Supplement.

²⁹ Jeffrey Sparshott, "Iraq Reconstuction Costs Said to Have Doubled", *The Washington Times*, 2 Haziran 2003.

Rapor'da Irak'taki en önemli sorunun güvenlik olduğu vurgulanıyordu. Güvenlik sorununun çözümü ise özel askeri şirketlere bırakılıyordu. Pentagon, hükümet binalarını, petrol borularını ve diğer önemli yerleşimleri koruması için özel bir Iraklı güvenlik gücünün eğitilmesini planlıyordu. Yeni güç, Amerikalı askerlerin bulunduğu 2000 yerleşim bölgesinde yer alacak, Amerikalı askerler bu bölgelerden çekileceklerdi.³⁰ Haziran 2003'de oluşturulan taslak plana göre, gelecek üç yıl içinde yeni Irak ordusunun 40 bin askerden oluşması; 12 bin askerin bir yıl içinde sağlanması planlandı. Bu plan doğrultusunda, ABD hükümeti, yeni Irak ordusunu eğitmesi için Vinnell Corporation ile 48 milyon dolarlık bir sözleşme imzaladı.³¹

Irak polis gücünü eğitmek üzere Pentagon DynCorp ile sözleşme yapıldı. Irak'taki özel güvenlik güçlerinin kullanılmasına ilişkin önemli bir diğer gelişme, ABD yönetiminin, Kuzey Irak'taki Kerkük-Ceyhan boru hattının kimliği belirsiz kişiler tarafından sabote edilmesinden sonra Erinys adındaki şirketin 6 bin 500 Iraklıyı, petrol boru hatlarını, rafinerileri, su ve elektrik sistemlerini korumak için eğiteceğini açıklamasıydı. Güney Afrikalı bir şirket olan Erinys 14.500 çalışanı ile 140 Irak petrol yerleşim biriminin korunması amacıyla bir yıllık süre için 39.5 milyon dolarlık bir anlaşma yaptı.³²

Özel askeri şirketler ya da bu kurumların çalıştırdığı elemanlar daha önce orduya lojistik destek sağlamak, teçhizat alanında yardım etmek, yemek, erzak ve yakıt nakliyatı gibi işleri üstleniyordu. Ama Irak'ta özel askeri şirketlerin rolleri değişti ve hatta Irak Savaşı ile tamamen boyut değiştirdi. Özel askeri şirketler artık orduya ait daha hassas görevleri de üstlenmektedir.

Irak Savaşı, ABD tarihinde Pentagon'un özel güvenlik şirketlerine en çok dayandığı savaş olmuştur. Özel Askeri şirketler önce teknik eğitim ve istihbarat hizmetleri verilmesi, dil bilimi uzmanları

---

³⁰ Douglas Jehl, "U.S. Considers Private Iraqi Force To Guard Sites", *New York Times*, 17 Temmuz 2003.

³¹ Julio Godoy, "Dogs of War Take Suits", *Inter Pres Service*, 18 Kasım 2003.

³² Web sitesi: www.topsy.org/contractors.html.

bulunması ve güvenliğin sağlanması gibi hassas işleri üstlendi³³. Bir sonraki aşamada tehlikeli bölgelerde erzak konvoylarına eskortluk, yeniden imar projeleriyle petrol tesisleri ve boru hatlarının korunması, üst düzey yetkililerin güvenliğinin sağlanması konusunda sorumluluk aldılar. ABD kuvvetlerinin 15 bölgesel karargâhının güvenliğinden de sorumludurlar.

Irak'ta 130 binden fazla ABD askeri, yaklaşık 9 bin İngiliz askeri ve bazı müttefik ülkelerin Washington'un isteği üzerine gönderdiği sınırlı sayıdaki birlikleri bulunuyor. Özel şirket görevlilerinin sayısı ise 20 bini bulmaktadır. Irak Savaşı'nda Körfez Savaşı'na göre sivil kontratçı firma kullanımı on kat artmıştır. Rakamlar savaşta kullanılan her on askere karşı bir sivil kullanıldığını göstermektedir.³⁴

Irak'taki özel şirket askerlerini gündeme ilk getiren olay; Felluce'ye yapılan operasyonları başlatan 4 özel askeri şirket mensubunun öldürülmesi idi. Özel şirketleri gündeme getiren diğer olaysa Ebu Garib cezaevindeki işkence skandalı oldu. İşkenceyi yapan ABD askerleriydi ama onları yönlendiren ve teşvik edenlerin özel askeri şirket mensupları olduğu ortaya çıktı. Irak'ta Ebu Garib hapishanesindeki sorgulamayı üstlenen 37 kişiden 27'si ABD ordusuna mensup değildi.³⁵ Bu kişiler bir ABD şirketi olan ve Virjinya'da kurulmuş CACI International'ın çalışanları idi. Sorgulama sırasında onlara yardım eden 22 çevirmen ise merkezi Kaliforniya'da olan Titan Corp. tarafından işe alınmıştı. Bu görevlilerden üçü Iraklı tutuklulara işkence ve tecavüzden dolayı suçlandı. Ancak "sivil" oldukları için ne askeri yasalara ne de Cenevre Anlaşması'na tabi değillerdi.³⁶ Bu nedenle, yargılanmaları söz konusu olamadı.

Titan ve CACI şirketleri 2003 yılından beri yıllık 19.9 milyon dolar karşılığı Irak'ta istihbarat sorgulama hizmeti sağlıyor. Titan

---

³³ Deborah Avant, "What are Those Contractors Doing in Iraq?", *The Washington Post*, 9 Mayıs 2004.

³⁴ Ian Traynor, "The Privatization of War", *The Guardian*, 10 Aralık 2003.

³⁵ David Leigh, "Who Commands The Private Soldiers", *The Guardian*, 17 Mayıs 2004. Web sitesi: www.disinfopedia.org/wiki.phtml?title=Executive_Outcomes, www.northbridgeservices.com/.

³⁶ James Conachy, "Private Military Companies In Iraq: Profiting From Colonialism", www.wsws.org/articles/2004/Maypmcs-m03.shtml.

Corporation, Irak'ta Ebu Garib hapisanesinde mahkûmlara kötü davranmakla suçlanan kişilerin de aralarında bulunduğu 4.000 çevirmeni bulunmaktadır. Aegis Defense Services, 2004 yılında Irak'taki yeniden yapılanma faaliyetleri için 293 milyon dolarlık bir kontrat yaptı. Kontrat kapsamında; ikişer kişilik 75 güvenlik timinin araç emniyeti için ve keskin nişancılara karşı kullanılması ve Irak'taki bütün özel güvenlik kontratçılarının koordinasyonu yer alıyordu. Custer Battles, Bağdat Havaalanı'nın güvenliğini sağlamaktadır. Hart Group, Irak'ta enerji tesislerin korunması ve Irak'ın elektrik sistemini yeniden inşa eden istihkâmcıların korunmasını sağlamaktadır.

Terör saldırıların artmasıyla ABD Ordusu ile özel askeri şirketler arasındaki ortaklık da büyüdü. ABD ordusu yeterli askeri istihbarat ve CIA elemanı bulamayınca paralı askerler kullandı.³⁷ Direniş şiddetlenince özel askeri şirketler operasyonlarda da bilfiil yer almaya başladı. Örneğin Necef'te Sadr milisleriyle çatışmalara girdiler. Amerikan özel askeri şirketleri adına çalışan eski özel kuvvet mensupları da Kontratçı firmalar adına özellikle Felluce gibi yerlerde, üniformasız olarak çeşitli örtülü operasyon görevleri almaktadır. Felluce'de bir Amerikan helikopteri düşürüldüğünde, olay yerine ulaşan, bölgeyi abluka altına alan ve arama-kurtarma çalışmalarını yapan paralı askerlerdi. SRA International adlı bir özel askeri şirket, Saddam Hüseyin yönetiminin ürettiği biyolojik ve kimyasal silahları araştırmak için bilim adamı temin etti.

Çatışmalara katıldıkları için direnişçilerin hedefleri arasında yer alan özel askeri şirketler zamanla güçlerini birleştirme kararı aldı. Saldırıya uğradıklarında ABD güçlerinin yardımını alamayan özel şirketler kendi acil kurtarma ekiplerini ve istihbarat verilerini toplayan kendi özel istihbarat birimlerini oluşturdular, özel komando birlikleri bile kurdular. Bu şirketlerden bir tanesi kendi helikopter filosunu kurdu. Bazıları da aşiretlerle ittifak halinde çalışmaya başladı.

---

³⁷ DeWayne Wickham, "Mercenaries Fill U.S. Void in Iraq", *USA Today*, 11 Mayıs 2004. <http://www.epnet.com>.

İşbirliği yapılan geleneksel savunma şirketlerin önemlileri arasında askeri uydular ve yer sistemleri kuran Lockheed Martin Corp. da bulunmaktadır.³⁸ Sadece Körfez bölgesinde 8.500 çalışanı olan firma ile füze savunması ve askeri uzay programları ile ilgili yeni bir kontrat yapıldı. GPS uydularını da üretilip uzaya fırlatan Lockheed, deniz kuvvetleri için 10 yıl sürecek 4.6 milyar dolarlık yeni bir füze ihalesi aldı. Santa Clara ise 2003 yılında aldığı 129 milyon dolar karşılığında geleceğin muharebe araçları üzerinde çalışmaktadır.

Irak'taki özel güvenlik ihalelerinde en büyük pay ise İngiliz şirketlerinin oldu. İngiliz Janusian güvenlik şirketinin direktörü David Claridge, İngiliz şirketlerinin Irak işgalinin ilk yılında yaklaşık bir milyar pound kazandığını açıkladı.³⁹ Böylece özel güvenlik şirketleri İngiltere'nin Irak'a en büyük ihracat ürünü oldu. Sadece Dışişleri Bakanlığı'yla Uluslararası Kalkınma Departmanı, İngiliz memurları korumak için özel korumalara, güvenlik danışmanlarına ve silahlı eskortlara şimdiye kadar 24 milyon pound ödediği bilinmektedir.

5. Sonuç:

Geleneksel olarak güvenliğin sağlanması devletin temel fonksiyonlarından biri kabul edilirken, 20'nci Yüzyılın son çeyreğinde, geniş bir alana yayılan ve her geçen gün önem kazanan bu hizmetin sadece devlet organları ve görevlileri tarafından karşılanamayacağı anlaşılmıştır. Bu yeni durum karşısında, devlet görevlilerinin hizmetlerine yardımcı olacak bir biçimde özel askeri şirket ve güvenlik kuruluşlarının oluşturulması yaygınlık kazanmıştır.⁴⁰ İlk bakışta özel askeri şirketlerin ortaya çıkışı ve bu kadar çabuk çoğalması devletin devlet gücü ve egemenliğinin erozyona uğradığı gibi bir endişe ile karşılanırsa da, bu aynı zamanda devlet ve özel aktörlerin yönetim, dış

---

³⁸ Web sitesi: www.forbes.com/newswire/2003/12/11/rtr1178816.html.

³⁹ *Christian Science Monitor*, War-zone Security is a Job for...Private Contractors? 3 Mayıs 2004.

⁴⁰ Mehmet Ali Bal, *Modern Devlet ve Güvenlik*, IQ Kültür Sanat ve Yayıncılık, İstanbul, 2003, 206.

politik baskı ve kontrol teknolojilerinin birbirine eklendiği yeni bir güvenlik ağı ortaya çıkarmaktadır.

ÖAŞ'ler geçmişte pek çok örtülü ve kirli işe karışmış olmakla beraber bugün genellikle yasal işlere girerek imajlarını düzeltmeye çalışmaktadırlar. Daha çok ABD, İngiltere ve Afrika'da üslenen özel askeri şirketler, ABD hükümeti ve uygun gördüğü diğer hükümetler, BM ve diğer uluslararası organizasyonlar, NGO'lar, düzensiz ordular ve özel şirketler ile yaptıkları kontratlar karşılığı askeri danışmanlık ve eğitim, operasyon desteği, lojistik destek, polisiye görevler, uyuşturucu ile mücadele, istihbarat ve benzeri hizmetler sağlamaktadır.

21'nci Yüzyılda güvenlik ihtiyaçları, savunma planlamasına; kabiliyete dayalı sistemler yanında sivil unsurlardan/kabiliyetlerden yararlanılma yöntem ve şekillerinin de dâhil edilmesini gerekli kılmaktadır. Savunma planlaması kapsamında sivil imkân ve kaynaklara olan ihtiyaç genellikle;

- Bilgi yönetimi, bilgi ve haberleşme güvenliği,
- Sivil ve askeri amaçlı uydu ve uzayı kullanma teknolojisi,
- Kritik silah, karşı silah ve korunma teknolojileri,
- Harekât alanı (istihbarat, komuta-kontrol, harekât, lojistik vb.) desteği alanlarında toplanmaktadır.

Türkiye'de ÖAŞ/KF terimi ile genellikle daha çok askeri kapsamlı malzeme, silah ve araç üreten savunma sanayii kapsamındaki şirketler anlaşılmaktadır. Devam eden Irak Harekâtı'nda örneği görülen ÖAŞ/KF potansiyeli Türkiye'de yüksek olmasına rağmen halen mevcutları oldukça sınırlıdır. Bu sektörün gelişiminin önündeki en büyük engel ise henüz bu tür şirketlerin önünü açacak yeterli bir ulusal konsept ve hukuksal çerçeve geliştirilememiş olmasıdır.

Türkiye'nin de ÖAŞ/KF'lardan faydalanmak için önemli bir fonksiyon sahası bulunmaktadır. Söz konusu istifade silahlı kuvvetlerin insan gücünü ve kaynaklarını daha etkin kullanması açısından önemli

*21'İNCİ YÜZYILDA GÜVENLİK ALANININ YENİ SİVİL AKTÖRLERİ: ÖZEL ASKERİ
ŞİRKETLER VE KONTRATÇI FİRMALAR*

bir fayda sağlayacaktır. 21'inci Yüzyılın savaşları gittikçe daha teknolojik ve özelleşen bir boyut alırken TSK'nin de gerek konsept bazında, gerekse yasal ve uygulamaya yönelik düzenlemeler konusunda çalışmalar yapması gereklidir.⁴¹

21'inci Yüzyılda yeni güç politikalarının savaşçıları; sivil toplum örgütleri, hükümet dışı örgütler, şirketler, etkinlik sağlanan uluslararası örgütler gibi daha çok sivil kapsamlı olacaktır. Türkiye, özel askeri şirketler ve kontratçı firmalar ile birlikte üniversiteler, araştırma ve düşünce kuruluşlarını, teknoloji üreten kurumlarını bir araya getirerek bir an önce güvenlik ve savunma yapısını çağdaş eğilimlerle uyumlu hale getirilmesi ve ulusal çıkarları doğrultusunda sivil yapısal ve kurumsal güç unsurlarını da ulusal gücüne kuvvet çarpanı olacak şekilde düzenlemelidir.

---

⁴¹ Sait Yılmaz: "Modern Orduların Yeniden Yapılanma Faaliyetleri Işığında TSK'lerinin 21 nci Yüzyıla Yönelik Konsept ve Kuvvet Yapısı Nasıl Olmalıdır?", *Silahlı Kuvvetler Dergisi*, Sayı : 358, Ankara, Ekim 1998, 51.

TANINMIŞ YABANCI ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLER VE ASKERİ KONTRATLAR YAPAN ÖZEL ŞİRKETLER

S.No.	Şirket İsmi	Şirket Yapısı	Faaliyetleri
1.	Halliburton Enerji Hizmetleri	Çokuluslu bir şirket olan Halliburton'un merkezi Teksas'tadır. Yıllık iş hacmi 20 bin milyar doları geçmekte ve 95.000 çalışanı bulunmaktadır. Halliburton iki ana iş alanında faaliyet göstermektedir. Alanında dünya lideri olan Enerji Hizmetleri Grubu petrol ve doğal gaz araması ve üretimi için teknik ürünler ve hizmetler sağlamaktadır. KBR (Kellogg, Brown & Root) Grubu ise inşaat şirketidir.	<ul style="list-style-type: none"> - 1991 yılında Kuveyt'te yanmakta olan 320 petrol kuyusunun kontrol altına alınmasına yardım etti. - 1990'lı yıllarda Irak ve Libya'ya çift kullanımlı kuyu açma teçhizatı satmakla suçlandı ve para cezası aldı. - 1990'lı yıllarda Bosna, Hırvatistan ve Macaristan'da KBR; ABD Barışı Koruma Birliklerinin yiyecek, çamaşır, ulaştırma ve kolaylık hizmetlerini sağladı. - 2001 yılında paravan bir şirket arkasında Tahran'da büro açması ABD'de Düşmanla Ticaret Kanunu'nun ihlali olarak değerlendirildi ancak doğrudan temas etmediğini savunan şirket için yasal işlem yapılmadı. HPS adlı paravan şirket vasıtası ile petrol kuyuları açmaya devam etmektedir. - 2002 yılında muhasebe yolsuzlukları nedeni ile para cezası aldı. - Mayıs 2003'te Nijerya hükümetine vergi kolaylıkları için 2.4 milyon rüşvet verdiği basında yer aldı.
2.	DynCorp.	ABD-Virjinya merkezlidir. ABD Hükümetinin sürekli iş yaptığı 25 şirketten biridir. Gelirlerinin % 95'ini ABD hükümeti ile	<ul style="list-style-type: none"> - ABD ordusu için bugüne kadar Bosna, Somali, Angola, Haiti, Kolombiya, Kosova ve Kuveyt gibi ülkelerde kontratlı arazi timleri" sağlamıştı. - Bosna'da görevi esnasında ise Dyncorp

		yaptığı kontratlardan sağlamaktadır.	elemanlarının illegal silah, kadın ve pasaport trafiği işlerine karıştığı ile ilgili belgeler ortaya çıktı. - 1999 yılında Bolivya'da kokain tarlalarının denetimi görevi sırasında Bolivya'da uyuşturucu kaçakçılığında para kazandığı söylentileri ortaya çıktı. - Afganistan'da Karzai'nin korunması ve Afgan polisinin eğitimi işlerini aldı. - 2003 yılında Gazze Şeridi'nde ABD diplomatlarını korumakla görevli üç Dyncorp elemanı bombalı saldırıda öldü.
3.	Blackwater	Blackwater, ABD merkezli bir özel askeri şirket ve güvenlik firmasıdır. Beş Amerikan şirketinden oluşmaktadır; Blackwater Eğitim Merkezi, Blackwater Hedef Sistemleri, Güvenlik İstişare Şirketi, Blackwater Köpek, Blackwater Havacılık.	- Askeri birliklere, hükümetlere, yasa uygulayıcılara ve sivil kurumlara eğitim, hedef tespit ve çeşitli operasyon desteği sağladığını beyan etmektedir. - ABD-Kuzey Karolayna'da bulunan en büyük atış alanına sahiptir. Keskin nişancı kursları vermektedir. - Mart 2004'de Irak-Felluce'de yiyecek konvoylarının güvenliğini sağlamakta olan elemanları öldürüldü.
4.	Military Professional Resources Inc. (MPRI)	Savunma konularında profesyonel bir kontrat firması olan MPRI, 1988'de sekiz emekli üst düzey subay tarafından kuruldu. Virjinya merkezli	- Polis eğitiminden lider yetiştiriciliğine kadar geniş bir salanda faaliyet göstermektedir. - MPRI, Eski Yugoslavya'da Hırvat Ordusunun ve daha sonra Makedonya'daki UCK askerlerinin eğitimi ile adını duyurmuştur. 1995 yılında Hırvat Ordusu'nun

		MPRI'nin birçok ülkede büroları bulunmaktadır. ABD'deki en büyük ve prestijli firmalardan biri olarak 12,500 emekli personel çalıştırmaktadır. Şirketi yönetenler ise daha önce ABD ordusunda Orgeneral ve Korgeneral rütbesinde özellikle yurt dışı görevlerde tecrübe kazanmış emekli askerlerdir.	Krajina bölgesini dört günlük süratli bir taarruzdan sonra Sırp'lardan geri alması ve savaşın istikametinin değişmesinde önemli rol oynamıştır. - Kara Kuvvetleri acemi eğitim merkezlerine yerleştirdiği kritik kadro elemanları ile ülke genelinde askerlerin eğitimi için önemli rol oynamaktadır. Eğitim fonksiyonunu Kore'deki ABD üslerinde ve Kuveyt'ten Güney Afrika'ya pek çok ülkede ulusal orduların eğitimini de sürdürmektedir.
5.	Carlyle Group (CG)	Washington D.C. merkezli Carlyle Group bir yatırım şirketi olarak 1987'de kuruldu. CG ile çalışan pek çok ünlü politikacı arasında; James Baker, George H.W. Bush, , John Mayor (Avrupa kolunda), Fidel Ramos (eski Filipinler Başkanı), Caspar Weinberger, Park Tae Joon (eski Güney Kore Başbakanı), Colin Powell gibi politikacılar bulunmaktadır.	- Şu alanlardaki şirketlerde önemli hisselerine sahiptir: havacılık ve savunma, otomotiv, tüketici ve sanayi, enerji ve elektrik, sağlık, emlak, teknoloji ve ticaret, telekomünikasyon ve basın, nakliye. - Daha çok havacılık ve savunma alanında yatırım yapan CG, 11 Eylül saldırıları sonrası şüpheli Orta Doğu bağlantıları nedeni ile eleştirilere uğradı. Usame Bin Ladin'in akrabalarının da Ekim 2001'e kadar şirkette 2,2 milyon dolarlık hisselerinin olması 11 Eylül saldırıları sonrası ABD kamuoyunda yankı uyandırdı. - CG yatırımları daha çok Doğu Asya, Avrupa ve Kuzey Amerika'dadır ve savunma yatırımları toplam yatırımın yüzde 7'sini oluşturmaktadır.

6.	California Analysis Center, Incorporated (CACI)	ABD merkezli CACI'nın elemanlarının çoğu daha önce Güney Afrika Savunma Kuvveti'nde görev alan özel kuvvetleri mensuplarıdır. ABD ordusu için icracı organları sorunlu ve başarısız ülkelerde mineral ve doğal kaynakların çıkarılmasına uzmanlık sağlamak işleri ile ilgilidir.	<ul style="list-style-type: none"> - İcra unsurları Angola, Sierra Leone ve Papua Yeni Gine gibi ülkelerde rejim değişiklikleri ile ilgili silahlı eylemlere girmiş, bu maksatla çeşitli kuvvetler teşkil etmişlerdir. Kimi zaman hükümetlerin, kimi zaman isyancıların yanında alan şirketin Sahra Afrikası'nda mineral zenginlikler ile ilgili oyunlara girdiği bilinmektedir. - 1997'de BM, şirketin icra organlarının Sierra Leone'de halkın kendi kendini yönetme hakkını engellediği gerekçesi ile tavrı alması üzerine, 1997 yılında ülkeden çıkmak zorunda kalmıştır. Ancak, aynı BM, CACI'yi 100 milyon dolar karşılığı 500 kişilik kuvveti ile Ruanda'da görevlendirdi. - Ocak 1999'da Güney Afrika'da paralı asker kullanımını yasaklayan kanunun kabul edilmesinden sonra İcra Organı dağıldı ve bazı elemanları Zimbabwe'de hapse mahkum oldu. - Irak'ta Ebu Garib hapishanesi skandalı ile tekrar gündeme geldi.
7.	Titan Corporation	San Diego ve Kaliforniya'da merkezleri bulunan Titan Şirketi Savunma bakanlığı, istihbarat teşkilleri ve diğer kamu kurumları için enformasyon ve iletişim	<ul style="list-style-type: none"> - 2004 yılı itibarı ile 12.000 çalışanı olan Titan'ın yıllık satışı iki milyar dolar civarında idi. - Irak'ta Ebu Garib hapishanesinde mahkûmlara kötü davranmakla suçlanan kişilerin de aralarında bulunduğu 4.000 çevirmenin bu şirketin çalışanı vardı. - 2 Mart 2005'de şirket Benin Başkanı Mathieu

		sistemleri sağlamaktadır.	Kerekou'nun yeniden seçilmesi için illegal yollardan seçim kampanyasına 2 milyon dolar harcadığını açıkladı ve ABD Dış Uygunsuz İşler Kanunu (Foreign Corrupt Act)'na göre 28 milyon dolar ceza ödemeyi kabul etti.
8.	Sandline International	Londra merkezli İngiliz özel askeri şirketi Sandline International 1990 yılında İngiliz Ordusundan emekli Yarbay Tim Spicer ve Simon Mann tarafından kuruldu.	<ul style="list-style-type: none"> - 1997'de Papua Yeni Gine'de hükümet adına, 2003'de ise Liberya'da isyancı gruplar ile çatışmalara katıldı. - Şirketin hizmetleri arasında askeri eğitim, doğrudan operasyon desteği veya operasyonlara destek, istihbarat toplama ve hükümetler ile şirketlere hakla ilişkiler desteği bulunmaktadır. - Medya tarafından ise daha çok paralı askerlik kuruluşu olarak tanıtılmaktadır. 16 Nisan 2004'de şirket resmen operasyonlarına son verdi.
9.	Vinnell Corp.	Vinnell'in, Brown and Root şirketiyle ortaklık kurmasıyla oluşan Vinnell-Brown and Root (VBR), Amerika'nın Türkiye'deki üslerinin bakım ve onarımından sorumlu olan bir şirkettir. Şirket ABD'nin İncirlik, Ankara ve İzmir'deki	<ul style="list-style-type: none"> - Vinnell Şirketi, Suudi Arabistan Ulusal Muhafızlarını ikmal ve eğitimi, Suudi monarşisinin ve istikrarın korunması için 1998'de 831 milyon dolarlık bir anlaşma yaptı. - ABD hükümeti, 2003 Haziran ayında yeni Irak ordusunu eğitmesi için Vinnell Corporation ile 48 milyon dolarlık bir sözleşme imzaladı. - Uzun zamandır Suudi Arabistan'da varlık gösteren

		üslerinin, bakım, onarım ve korunmasında destek hizmet sağlıyordu.	bu şirketin bürosunun bombalanmasından sonra, şirketin Türkiye'deki varlığı da gündeme geldi.
10.	Eriyns	Güney Afrikalı bir şirkettir.	<ul style="list-style-type: none"> - Kuzey Irak'taki Kerkük-Ceyhan boru hattının kimliği belirsiz kişiler tarafından vurulmasından sonra, Erinys adındaki şirketin, 6 bin 500 Iraklıyı, petrol boru hatlarını, rafinerileri, su ve elektrik sistemlerini korumak için eğitmek üzere getirildi. - Erinys ile 140 Irak petrol yerleşimi korunması için bir yıllık süre için 39.5 milyon dolarlık bir anlaşma yaptı.
11.	AKE	1991 yılında kurulan ve merkezi Londra olan AKE; iş çevreleri, NGO'lar ve medya için güvenlik ve politik risk yönetimi hizmeti sağlamaktadır. Özellikle istihbarat ve eğitim konularına yoğunlaşmıştır.	<ul style="list-style-type: none"> - Operasyonel planlayıcılar için stratejik, politik ve iş çevreleri için risk istihbaratı sağlamaktadır. Sahip olduğu uzmanlar ile istihbarat toplama yanında analiz imkanı da sağlamaktadır. - Gerçek zamanlı risk yönetimi ve kısa sürede istihbarat analiz danışmalığı hizmeti vermektedir.
12.	ATHENA	2001 yılında kurulan istihbarat fonksiyonlu şirkettir.	<ul style="list-style-type: none"> - Kanada Savunma Bakanlığı ve Kanada Uluslararası Kalkınma Ajansı için çalışmaktadır. - 40 ülkede çevre, kalkınma, okyanuslar, iş istihbaratı, uzay teknolojileri alanında hizmetler vermektedir.

13.	AirScan Inc.	ABD	Hava, yer ve deniz gözetleme, güvenlik ve havacılık hizmeti.
14.	Applied Maritime Technology Inc.	ABD	Hükümet ve özel şirketler için uluslararası ve ülke içi güvenlik, eğitim ve uygulama desteği.
15.	Archangel	ABD	ABD iş çevreleri ve hükümet teşkilleri için güvenlik hizmetleri ve anti-terör eğitimi.
16.	ATCO Frontec	Kanada	Savunma sektörü için kamp hizmetleri, tesisler, operasyonlar, bakım ve mülkiyet yönetimi hizmeti.
17.	Bechtel	ABD	Irak'ta da kontratı olan şirket Rusya ve Ukrayna'daki nükleer silah stoklarının imhası işini aldı.
18.	Cubic Defense Applications	ABD	ABD Savunma Bakanlığı, hükümet kurumları ve müttefik ülkeler için canlı ve sanal eğitim sistemleri, entegre hizmetler ve iletişim ürünleri sağlamaktadır.
18.	DFI International	ABD	ABD hükümet yetkililerine ulusal güvenlik programları ve politikaları gelişimi ve uygulanması ile ilgili yardım sağlamak.
19.	Gray Security	ABD	50 ülkede faaliyet halinde olup, 100.000 çalışanı ile uluslararası güvenlik ile ilgili çözümler üretmektedir.
20.	Ronco	ABD	Mayın temizleme şirketi.
21.	Janusian	İngiliz	Özel güvenlik şirketleri İngiltere'nin Irak'a en büyük

			ihracat ürünü oldu. İngiliz hükümeti, memurlarını korumak için özel korumalara, güvenlik danışmanlarına ve silahlı eskortlara şimdiye kadar 24 milyon pound ödedi.
22.	Lockheed Martin Corp.	ABD Havacılık ve Uzay Şirketi	Sadece Körfez bölgesinde 8.500 çalışanı olan firma ile füze savunması ve askeri uzay programları ile ilgili yeni bir kontrat yapıldı. GPS uydularını da üretip uzaya fırlatan Lockheed, deniz kuvvetleri için 10 yıl sürecek 4.6 milyar dolarlık yeni bir füze ihalesi aldı.
23.	McKesson Corp.	ABD- San Francisco	2003 yılında 234 milyon karşılığında dünya genelindeki tüm ABD askerlerine hizmet vermek üzere posta ile reçete karşılığı ilaç yolladı. Take McKesson firması ise ülke içi ilaç dağıtım işini 2.9 milyon dolar karşılığı yapıyor.
24.	Santa Clara	ABD	2003 yılında aldığı 129 milyon dolar karşılığı geleceğin muharebe araçları üzerinde çalışıyor.
25.	Onix International	İngiliz	Doğu Timur'da kaçırılan bir iş adamını kurtarmak için 2000 yılında 220 bin dolar aldı. Operasyon için Yeni Zelanda'dan eski özel kuvvet mensupları kullanıldı.

KAYNAKÇA;

1. Scherer, Michael ve Neaver, Louis: Dirty Warriors, *Mother Jones*, Vol. 29 Issue 6, (Kasım/Aralık, 2004).
2. Christian Science Monitor: War-zone Security is a Job for... Private Contractors?, (3 Mayıs, 2004).
3. Leigh, David: Who Commands The Private Soldiers, *The Guardian*, (17 Mayıs, 2004).
4. Avant, Deborah: What are Those Contractors Doing in Iraq? *The Washington Post*, (9 Mayıs, 2004).
5. Wickham, DeWayne: Mercenaries Fill U.S. Void in Iraq. *USA Today*, (11 Mayıs, 2004).
6. Jehl, Douglas: U.S. Considers Private Iraqi Force To Guard Sites, *New York Times*, (17 Haziran, 2003).
7. Çulha, Filiz: Yeni Savaşların Gizli Yüzü: Özel Askeri Şirketler, Web Sitesi: [www..bagimsizsosyalbilimciler.org./Yazilar_HSB](http://www.bagimsizsosyalbilimciler.org./Yazilar_HSB) (Haziran 2004).
8. Wulf, Herbert: Geleceği Olan Bir Pazar: Savaş, *Süddeutsche Zeitung*, (06 Şubat 2003), Çev. M.Coşkun.
9. Traynor, Ian: The Privatization of War, *The Guardian*, (10 Aralık, 2003).
10. Karagül, İbrahim: Gizemli Uçak, *Yeni Şafak Gazetesi*, (11 Mart 2004).
11. Dindar, İsmail: *İstihbarat Savaşları*, IQ Kültür ve Sanat Yayıncılık, (Ankara, 2004).
12. Conachy, James: Private Military Companies In Iraq: Profiting From Colonialism, www.wsws.org/articles/2004/Maypmcs-m03.shtml.
13. Sparshott, Jeffrey: Iraq Reconsrtuction Costs Said to Have Doubled, *The Washington Times*, (2 Temmuz, 2003).
14. Godoy, Julio: Dogs of War Take Suits, *Inter Pres Service*, (18 Aralık, 2003).
15. Nutter, John Jacob: *CIA'nın Karanlık Operasyonları: Örtülü Operasyonlar*, Dış Politika ve Demokrasi, Güncel Yayıncılık, Çev.: Ahmet SARAÇOĞLU, (İstanbul, Eylül 2005).
16. Peterson, Laura ve Niekerk, Philip Van: Privatizing Combat-The New World Order, Center For Pubic Integrity, (Aralık 2002).

*21'İNCİ YÜZYILDA GÜVENLİK ALANININ YENİ SİVİL AKTÖRLERİ: ÖZEL ASKERİ
ŞİRKETLER VE KONTRATÇI FİRMALAR*

17. Bal, Mehmet Ali: *Modern Devlet ve Güvenlik*, IQ Kültür Sanat ve Yayıncılık, (İstanbul, 2003).
18. Çınkır, Mustafa: *Rant Lordları*, Ümit Ofset Matbaacılık, (Ankara, 2004).
19. Singer, Peter W.: Corporate Warriors: The Rise and Ramifications of The Privatized Military Industry, *International Security*, Vol.26, No.3, (2001/2002).
20. Merle, Renae: More Civilians Accompanying U.S. Military; Pentagon Is Giving More Duties to Contractors, *The Washington Post*, (22 Ocak 2003).
21. Yılmaz, Sait: Modern Orduların Yeniden Yapılanma Faaliyetleri Işığında TSK.lerinin 21 nci Yüzyıla Yönelik Konsept ve Kuvvet Yapısı Nasıl Olmalıdır?, *Silahlı Kuvvetler Dergisi*, Sayı : 358, (Ankara, Ekim 1998).
22. Fidler, Stephen ve Catan, Thomas: With Armed Forces Stretched, Governments Face Hard Lobbying, *Financial Times*, (24 Temmuz 2003).
23. Talu, Umur: Yeni Lejyonerler, *Milliyet Gazetesi*, (30 Ocak 2001).
24. Talu, Umur: Yeni Lejyonerler (2) Bazen Jandarma, Bazen Mafya, *Milliyet Gazetesi*, (31 Ocak 2001).

Web siteleri:

25. The International Consortium of Investigate Journalists: Privatizing Combat, The New Order, The Center For Integrity, Web sitesi: www.publicintegrity.org/wow/bio.aspx.html
26. Singer, Peter W.: Private Military Firms in Today's Wars, Fresh Air, www.globalresearch.ca, (24 th July, 2003).
27. www.fpif.org/briefs/vol7/v7n06miltrain_body.html.
28. www.forbes.com/newswire/2003/12/11/rtr1178816.html.
29. www.nyse.com/about/listed/lcddata.html?ticker=HAL, Halliburton Energy Services.
30. www.motherjones.com/news/feature/2003/05/ma_365_01.html.
31. www.disinfopedia.org/wiki.phtml?title=Executive_Outcomes.
32. www.northbridgeservices.com.
33. www.topsy.org/contractors.html.
34. www.epnet.com
35. www.brookings.edu/views/op-ed/fellows.